

"Els llibertaris no tenim ni herois ni mites"

Octavio Alberola (Alaior, Menorca, 1928), col·laborador dels revolucionaris cubans i company dels exiliats anarquistes espanyols en l'exili, entre ells Garcia Oliver, parla dels protagonistes i de l'evolució del moviment llibertari del segle XX.

La història dels anarquistes espanyols de la generació de Durruti va continuar a l'exili. Després de França, Mèxic va ser un dels països que va acollir més refugiats republicans.

Molts fills dels exiliats anarquistes van prosseguir la mateixa lluita que els seus pares. El compromís que van heretar es va consolidar amb les lluites polítiques latinoamericanes dels anys 50 i 60. Entre Durruti i el Che, entre la guerra d'Espanya i la revolució cubana, es pot seguir un "fil roig", una continuïtat històrica de la qual Octavio Alberola és l'exemple més destacat.

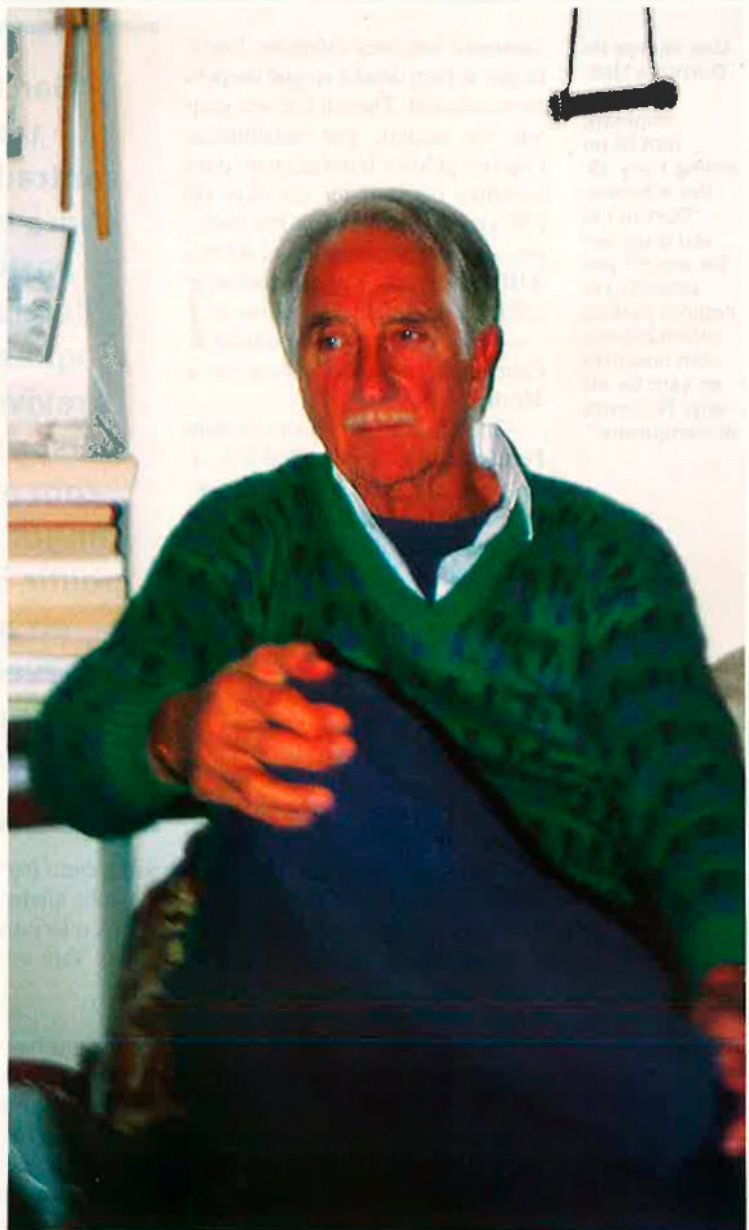
El seu pare, José, havia nascut a l'Aragó el mateix any que Durruti, el 1896. L'any 32 va coincidir amb Durruti i Garcia Oliver a la presó Model de Barcelona. Era mestre racionalista, i va ser conseller d'Educació del Consejo de Defensa Regional de Aragón, l'organisme creat a la zona controlada per les milícies anarquistes durant la guerra. L'any 40 es va exiliar a Mèxic amb el seu fill, Octavio, que havia nascut l'any 28, el mateix any que el Che Guevara. Allà, Octavio Alberola es va relacionar amb el que quedava del grup de Durruti: Joan Garcia Oliver, Aurelio Fernández i Gregorio Jover. Després d'uns anys d'activitat política a Mèxic, el 1961, a París, juntament amb Garcia Oliver, serà un dels membres més destacats de Defensa Interior (DI), el grup clandestí dels anarquistes espanyols a l'exili que tenia per principal objectiu l'eliminació de Franco.

—Quina era la influència del mite de Durruti entre els anarquistes exiliats a Mèxic?

—El meu pare era una persona molt racional, tenia una visió clara dels problemes polítics, del context nacional i internacional, i vivíem de prop la vida del moviment llibertari amb les seves contradiccions, lluites internes... No teníem ni herois ni mites, ni creïem en res de tot això. Encara que la premsa parli molt del seu mite, Durruti era un company com qualsevol altre, amb les seves coses bones i dolentes, i les seves contradiccions de tipus ideològic.

—Però, per a vostè, personalment, què representava Durruti?

—Sí que era una mica un mite, un símbol, però jo no creia gaire en aquestes coses. No era pas això el que ens podia motivar a seguir els seus passos. A més, són

XAVIER MONTANYÀ / CARLES SERRAT

Octavio Alberola va néixer el mateix any que el Che, i el seu pare, José, el mateix que Durruti: "Vivíem de prop la vida del moviment llibertari."

"Buenaventura Durruti era un home valent, amb m

Una imatge de Durruti a Lleó, d'on era originari, fent-hi un míting l'any 35. Diu Alberola: "Durruti i el seu grup van fer accions per sensibilitzar l'opinió pública internacional, com nosaltres en vam fer els anys 70 contra el franquisme."

contextos històrics diferents. Encara que hi hagi detalls en què després hem coincidit. Durruti i el seu grup van fer accions per sensibilitzar l'opinió pública internacional, com nosaltres en vam fer els anys 60 i 70, contra el franquisme. Per exemple, va voler segrestar el rei Alfons XIII aquí a París. I va estar detingut a França i a Bèlgica, igual que jo.

—*Quina era la posició política de Garcia Oliver quan el va conèixer a Mèxic?*

—Tant Garcia Oliver com Aurelio Fernández s'havien integrat a la vida mexicana i vivien Espanya nostàlgicament. M'explicaven records de la guerra civil i d'abans. Es pensaven que un dia Franco es moriria i podrien tornar. Garcia Oliver tenia una visió una mica més pràctica, més objectiva. Tenia la convicció que, si els llibertaris no reaccionaven en la lluita contra Franco i no eren uns dels protagonistes de la seva caiguda, quan arribés el dia de tornar a Espanya, el moviment llibertari estaria fotut. Ens donava suport. Com que sabia que nosaltres els joves érem partidaris de l'acció, em va fer saber que ens volia ajudar, que volia posar-hi el seu prestigi i les seves relacions internacionals per potenciar la línia d'acció. Vam treballar junts.

—*Com va ser la seva relació amb ell?*

—Garcia Oliver tenia la contradicció que, d'una banda, era partidari de l'acció perquè d'aquesta manera revivia el seu personatge, però com que havia tingut un càrrec polític important, ministre de Justícia de la República, a vegades en algunes de les seves intervencions era una mica autoritari. Se sentia personatge, i a vegades volia ser tractat com a tal. El seu passat per a nosaltres era una mica una rèmor, però va ser net en la seva decisió d'ajudar-nos, i va anar a fons.

"Garcia Oliver tenia la contradicció que, d'una banda, era partidari de l'acció perquè d'aquesta manera revivia el seu personatge, però com que havia tingut un càrrec polític important, en algunes intervencions era una mica autoritari."

—*Joan Garcia Oliver què li explicava de Durruti?*

—Seria pretensions, per part meua, de reflectir de manera categòrica la seva opinió, però el que sí que puc dir és que considerava Durruti com un home valent, amb molt de coratge per a l'acció, però fàcilment influenciable. Podia canviar de posició. De tota manera, el problema amb gairebé tots aquests companys és que, quan es jutgen els uns als altres, ja se sap... Ara bé, he de dir que Garcia Oliver va ser dels pocs exiliats espanyols que ens va fer costat, als joves partidaris de l'acció. Els altres tenien por i eren crítics amb nosaltres.

—*Quan va començar la seva relació amb els revolucionaris cubans que des de Mèxic es preparaven per enderrocar Batista?*

—A partir de l'any 56 vaig començar a col·laborar amb el Movimiento 26 de Julio de Fidel Castro, i el Directorio Revolucionario Estudiantil. Jo era coordi-

nador de la propaganda antibatista, organitzava actes, mítings... Treballava amb la germana petita de Fidel.

—*Hi havia discrepàncies entre els revolucionaris cubans?*

—Sí. Jo havia d'intervenir en les baralles entre els del 26 de Julio de Fidel i els del Directorio. Jo era qui arreglava les coses, perquè depenia de mi que poguessin fer actes públics i conferències. Ja aleshores hi havia el problema del *caudillismo*, que Fidel començava a manifestar.

—*La seva col·laboració era només en tasques de propaganda?*

—No, també vaig treballar amb un company aragonès, antic alumne del meu pare, que era pilot fumigador i que, un cop Castro i els seus homes ja eren a Sierra Maestra, feia viatges a Cuba per llançar-los material amb paracaigudes, etc. En aquells moments, els comunistes ens denunciaven, sobretot a mi. Deien que jo era agent de la CIA perquè col·laborava amb Fidel. Ells deien que Castro feia el joc a Batista perquè amb el *quiento* de la guerrilla impedia que Batista es veiés obligat a fer eleccions. Després van canviar totalment.

—*Quan Fidel Castro arriba a Mèxic per organitzar la guerrilla es va posar en contacte amb un militar republicà espanyol, Alberto Bayo, perquè els formés en la instrucció de combat. Quin paper hi va tenir?*

—És un personatge folklòric. Fidel el busca quan fan les primeres pràctiques de guerrilla a Mèxic per utilitzar el mite del militar republicà que havia fet la guerra a Espanya, de manera que els seus homes s'ho prenguessin una mica seriosament. Fidel, després del fracàs de la caserna de Moncada, havia de demostrar als seus que es preparava millor, des del punt de vista militar.

—*Què més feien a part donar suport als revolucionaris cubans?*

t de coratge per a l'acció, però molt influenciable"

—Vam organitzar el Frente Juvenil Antidictatorial Latinoamericano amb tots els grups exiliats a Mèxic, compromentent-nos a ajudar-nos en les nostres lluites respectives. Els veneçolans ho van fer quan va caure el dictador Pérez Jiménez: van donar un milió de dòlars i armes als cubans. En canvi, els cubans, quan van guanyar, a nosaltres no ens van ajudar...

—*Quina ajuda els demanaven?*

—Els exigíem que ens enviessin diners i material i que poguéssim enviar a Cuba companys nostres a entrenar-se. Res no tirava endavant. Els comunistes ens feien sabotatge. En aquells moments, l'únic que volien era que es parlés de la revolució cubana.

—*Quina era la seva actitud sobre la dictadura de Franco?*

—Nosaltres creïem que havíem de reaccionar i que calia fer accions contra el franquisme perquè, si no, la dictadura duraria molts anys. La revolució cubana va mobilitzar sensibilitats i l'ambient era més favorable. Quan es comença a preparar el DI, jo estic en contacte amb Joan Garcia Oliver. Vam anar junts a Veneçuela per aconseguir material i armes per preparar un primer intent d'atemptat contra Franco, a Sant Sebastià, que no es va arribar a fer.

—*En algun moment els cubans us van ajudar?*

—Vaig entrevistar-me amb l'ambaixador cubà a París, castrista, naturalment. Em va dir que, si volia anar a Cuba, m'aconseguiria una entrevista amb Fidel per exigir-li que complís el que havíem acordat. Vaig estar-hi d'acord. Aleshores per entrar a Cuba calia un visat. Jo tenia passaport fals i, per tant, vaig haver de donar-li el meu nom real. L'ambaixador em va dir que aniria a Bèlgica per enviar un telegrama en clau, per evitar que els serveis francesos ho sabessin. Jo havia de passar per Madrid per veure el Comitè Nacional de la CNT i després anar cap a Mèxic. L'ambaixador em diu que m'enviarà el visat a l'ambaixada cubana a Madrid. Abans de sortir cap a Espanya em donen la notícia que el Comitè Nacional ha estat detingut. Igualment hi vaig. A Madrid continua havent-hi detencions. M'espero dues setmanes, però els cubans no em donen el visat. Finalment, me'n torno a Mèxic. Allà a través dels companys cubans vam saber que els comunistes espanyols s'hi havien oposat. Ara bé, això també vol dir que Fidel no tenia interès a ajudar. Mai no ens van ajudar perquè, a més, mantenien relacions amb Franco.

—*Quina opinió s'ha format del Che al cap dels anys?*

—Era un home força ín-

tegre. Per exemple, un detall: tots els alts càrrecs de la revolució a Cuba disposaven de menjar especial. El Che va exigir a la seva dona que hi renunciés. Quan anava a tallar canya s'hi posava de veritat. Era íntegre i pur, si voleu. El que passa és que era molt messiànic i autoritari. Feia per a ell, la cosa militar. Se sentia jefe i es creia predestinat a fer una gran obra.

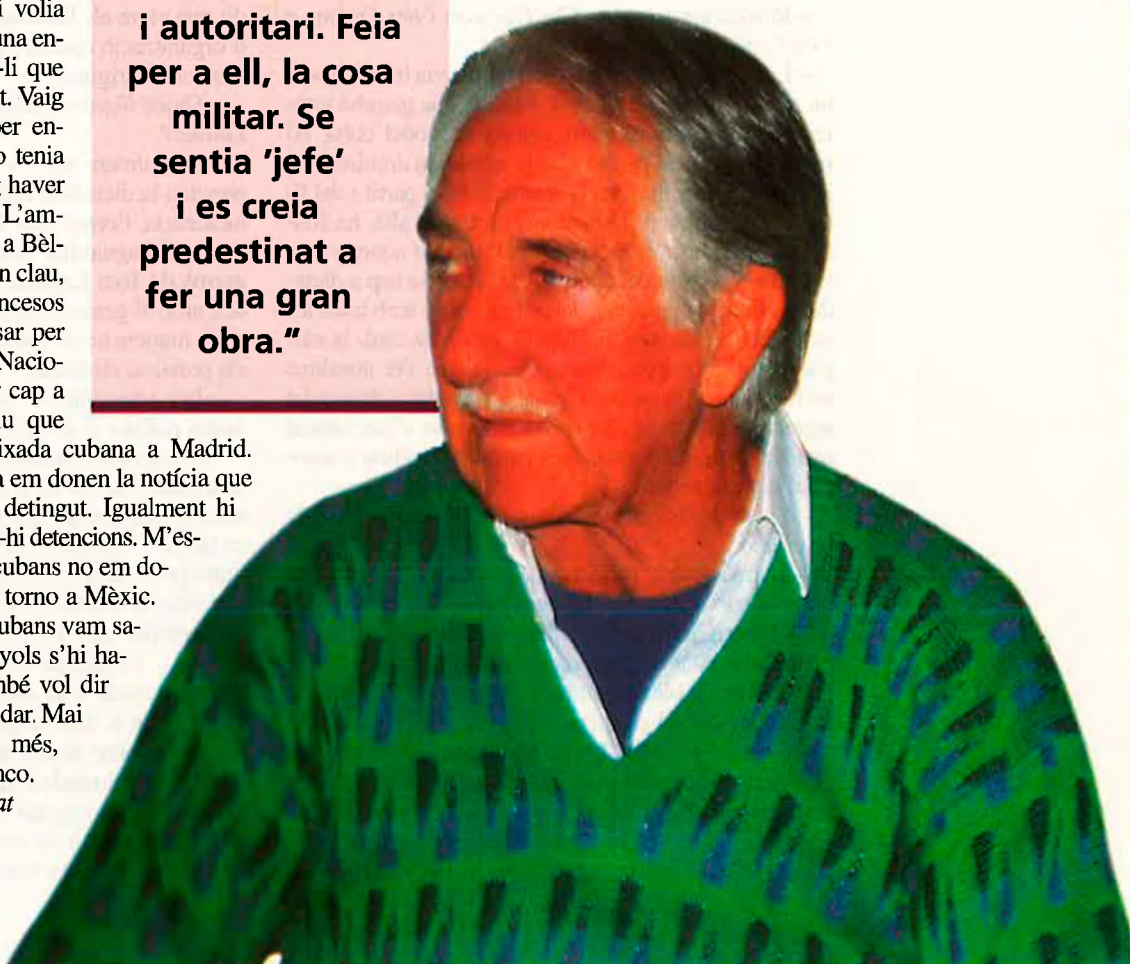
—*La seva figura de revolucionari quina vigència té avui?*

—Sempre hi ha hagut i hi haurà gent que necessitarà seguir personatges així: carismàtics i jefes. Entre nosaltres, els llibertaris, quan fem una acció, no funcionem militarment, no tenim jerarquia. Per un costat és un handicap, però per un altre és necessari que siguis conseqüent amb la teva lluita.

A mi, a vegades, m'han retret que no hagi actuat com a jefe. Nosaltres plantejàvem una acció, demanàvem

qui estava disposat a participar-hi, s'explicaven els riscos i els objectius, i cadascú decidia. No hi havia sous, només diners de despeses. Calia aprofitar baixes laborals o vacances per poder actuar. Funcionàvem així, conscientment. També al principi la resistència francesa contra els alemanys era així. Sabíem que, d'entrada, això limita l'eficàcia, però en l'altre sistema hi ha grans possibilitats de descomposició i que deriva cap a fórmules polítiques contràries.

"El Che era íntegre i pur, si voleu. Quan anava a tallar canya s'hi posava de veritat. El que passa és que era molt messiànic i autoritari. Feia per a ell, la cosa militar. Se sentia 'jefe' i es creia predestinat a fer una gran obra."

UNA VIDA LLIBERTÀRIA

L'anarquista que volia matar Franco

XAVIER MONTANYÀ / CARLES SERRAT

L'activisme polític d'Octavio Alberola comença ben aviat, quan era estudiant d'enginyeria a la Universitat de Mèxic. El 1950, amb vint-i-dos anys, fou detingut per haver organitzat les Joventuts Llibertàries Mexicanes i va passar un mes en una presó privada del govern. Al 1956 col·labora amb els cubans que preparen la revolució al seu país i coneix Fidel Castro i el Che Guevara. Al 1961 es trasllada a França per organitzar el grup clandestí Defensa Interior (DI), creat per la CNT, la FAI i les Joventuts Llibertàries amb l'objectiu de fer accions directes contra la dictadura de Franco. A més d'Alberola, van formar part del DI Joan Garcia Oliver i Cipriano Mera, destacats dirigents anarquistes durant la guerra del 36-39. Els homes del DI van fer esclatar bombes en uns quants llocs, així en un vaixell del port de Barcelona, a la casa consistorial de València i al Valle de los Caídos, i més

Octavio Alberola. Fou un dels organitzadors de Defensa Interior.

encara. La intenció era propagandística, fer soroll perquè es parlés de la dictadura de Franco. Aquestes accions mai no van causar danys personals, excepte en un cas: l'explosió d'un artefacte a l'interior de la Direcció General de Seguridad de Madrid, el 29 de juliol de 1963. Un error en la preparació de l'explosiu el va fer esclatar unes hores abans del que era previst, i causà alguns ferits. Per aquest fet el règim va executar Francisco Granados i Joaquín Delgado, dos joves anarquistes, enviats pel DI, que no tenien res a veure amb l'explosió. Eren innocents d'aquesta acció, però la policia els va trobar aparells i material explosiu destinat a atemptar contra la vida de Franco. Aquest era l'objectiu principal del DI, que a partir d'aquest moment va deixar de tenir activitat. Però Alberola i alguns llibertaris més van continuar la lluita fins a la mort del dictador. X. M. / C. S.

—*Revolucionaris com Che Guevara i revolucions a l'estil cubà continuen tenint sentit?*

—La revolució castrista, com que havia triomfat, era un mite a l'Amèrica Llatina. Això fa que gairebé totes les guerrilles s'estructurin segons el model cubà. Al mateix temps, cal pensar que la ideologia dominant és la marxista-leninista, en la qual el rol del partit i del líder és determinant. Durant anys tothom, allà, ha funcionat així. Després hi ha hagut el fracàs d'aquests moviments a la resta del continent, i la deriva cap a dictadures, fins i tot en el cas dels sandinistes, amb totes les seves contradiccions, corrupció, etc. Més tard, la caiguda de l'imperi pretesament socialista. Per nosaltres no ha estat cap sorpresa. Des de sempre hem denunciat aquests perills. Fins i tot molts marxistes s'han adonat que aquest tipus d'estructura partidista, militar i autoritària, no funciona.

—*El cas de Chiapas és un exemple d'un altre estil de revolució?*

—El fracàs dels moviments marxistes ha provocat una reflexió crítica que ha determinat que certs grups, quan tracten de prosseguir lluitant amb les armes contra un estat establert, hagin assumit un discurs diferent. És clar que a Mèxic també hi havia una tradició llibertària lligada al zapatisme. Recordeu que Zapata no va voler ser president. El cas de Marcos i els zapatistes de Chiapas s'explica així. Hi ha un procés de reflexió general a Llatinoamèrica. Però és lent, perquè la gent necessita il·lusions, necessita creure que a través del poder podrà vèncer el capitalisme. Ara bé, també he de

dir que entre els llibertaris no s'han sabut crear formes d'organització que no degeneressin a poc a poc en burocràcia i dirigisme.

—*Quins lligams manté amb les lluites de l'Amèrica Llatina?*

—Actualment estic en relació amb cubans que denuncien la dictadura castrista des de una posició revolucionària. Formo part d'un comitè de solidaritat amb Patricio Laguardia, actualment empresonat a Cuba, germà de Toni Laguardia, que va ser afusellat per Fidel, amb el general Ochoa, l'any 89. És a dir, que d'alguna manera he tornat als orígens. I, com sempre, amb els putejats, els fotuts.

—*Les idees llibertàries són presents en els moviments polítics d'Amèrica?*

—Jo continuo vinculat a companys llibertaris llatinoamericans. El cas de la guerrilla de Chiapas ens ha interessat pel discurs que tenen, força llibertari, de crítica de tot el que ha estat dirigisme i autoritarisme en la lluita guerrillera. Hi hem donat un suport crític, per dir-ho d'alguna manera. Però mantenim el contacte. Aqueixa guerrilla, que no vol ser guerrilla, que no vol ser exèrcit... En realitat saben que no tenen futur, perquè des del punt de vista militar, l'exèrcit mexicà els pot esclafar quan li doni la gana. Han aconseguit de cridar l'atenció sobre el seu problema. Ara es plantegen la qüestió de reintroduir-se en la lluita civil. Pel que han dit fins ara, es neguen a lluitar per la via electoral, és a dir, a convertir-se en partit. També diuen que per les armes no volen conquerir el poder, però saben, a

20 ANYS DEL CARILLÓ DEL PALAU DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA

El carilló del Palau de la Generalitat fou inaugurat el desembre de 1976, substituint l'antic carilló que havia estat instal·lat l'any 1927 a la torre gòtica del Pati dels Tarongers.

El carilló que a hores d'ara hi ha al Palau de la Generalitat, únic a Catalunya, és un instrument popular de difusió de la música, especialment de la tradicional catalana. És compost de 49 campanes de bronze i pesa 4.898 kg. Fou construït als Països Baixos per Petit i Fritsen.

Les audicions són diàries, a les 12 i a les 18 h. Els dissabtes de 12 a 12.45 h. Es fan concerts mensuals, normalment els primers diumenges de mes, de 12 a 13 h (excepte a l'agost).

Per celebrar aquest aniversari s'ha programat un concert extraordinari pel dia 26 de desembre, dia de Sant Esteve, a les 12 h, amb una combinació especial de carilló amb grup de metall.

**Els llocs d'audició són
al barri Gòtic i al Pati dels Tarongers.**

Generalitat de Catalunya

"La revolució és una evolució de les mentalitats"

Octavio Alberola va conèixer el Che Guevara durant la preparació de la evolució cubana: "És possible que el Che pensés que ell podia ser un element decisiu en la transformació revolucionària del món. Però no crec que busqués la mort per transformar-se en mite."

OSVALDO SALAS

més, que no poden. No saben quin moviment volen construir, i això és bo. De moment, fins aquí, coincidim.

—*Quina posició té avui sobre la lluita armada?*

—La societat actual és molt complexa. Crec que l'acció, tal com nosaltres l'hem practicada i defensada en un cert moment, avui no és vàlida. Potser ho és en certs contextos, però no ara. Això no vol dir que en el futur no hi pugui haver condicions que l'exigeixin. L'època de Franco jo crec que l'exigia i va tenir la seva eficàcia. L'estratègia i els objectius del DI eren de sensibilitzar l'opinió pública interior i exterior en un moment en què hi havia una certa agitació social a Espanya. Miràvem de sensibilitzar la gent i de crear una dinàmica en el moviment llibertari espanyol. No fèiem la revolució. Es tractava d'acabar la dictadura com més aviat millor, d'obrir un espai de llibertat que permetés de replantejar les coses. Potser algun dia tornarà a haver-hi condicions en qualsevol part del món.

—*Amb Durruti va morir una certa idea de revolució?*

—Jo i molts de la meua generació no vèiem la revolució com la veia Durruti. Ell creia que es podia destruir l'estat burgès i imposar una revolució d'un dia per un altre. La revolució ha de ser el fruit d'una evolució de les mentalitats. L'ha de fer la gent. No la pot imposar un grup. Els grups revolucionaris lluiten perquè aquesta consciència es desenvolupi, però no per imposar-la. No s'ha d'imposar; si no, s'acaba com els comunistes, encara que sigui en nom de l'anarquisme. Això per mi és ben clar. Ara bé, l'evolució mateixa de

"Qui pretengui avui ser revolucionari ha de tenir lucidesa sobre l'evolució històrica i saber que ha de continuar actuant dins la societat, dins les lluites socials, no per protagonitzar-les i dirigir-les, sinó per participar-hi amb els seus principis."

la societat genera les seves pròpies contradiccions, i dins aquestes contradiccions tots aquest esdeveniments històrics contribueixen a fer que hi hagi una consciència revolucionària cada cop més lúcida. Qui pretengui avui ser revolucionari ha de tenir lucidesa sobre l'evolució històrica i saber que ha de continuar actuant dins la societat, dins les lluites socials, no per protagonitzar-les i dirigir-les, sinó per participar-hi amb els seus principis i objectius mirant de fer-la avançar en el sentit que consideri que pot ser millor per a tothom.

—*Quina reflexió es fa ara vostè del paper que van tenir Durruti i el Che en el seu moment?*

—Jo crec que les condicions històriques van fer possible que Durruti es convertís en una personalitat, en una figura i fins i tot en un mite. En primer lloc, no crec que ell ho busqués, això. Com tampoc crec que el Che busqués la mort per transformar-se en mite. És possible que el Che pensés que ell podia ser un element decisiu en la transformació revolucionària del món. No sé

si Durruti també ho pensava. Però ell volia lluitar per això, n'estic convençut. La prova és que va donar-hi la vida. Em sembla que, sense aquestes circumstàncies, hauria estat un militant més.

—*Si Durruti hagués sobreviscut a la guerra civil, què li hauria passat?*

—S'hauria mort com Mera, com Garcia Oliver, oblidats de la història. Qui se'n recorda, d'ells, avui? Mera, Garcia Oliver ens donaven suport moral. No podien fer cap més paper. No tenien edat per a participar en cap acció. Fins i tot es deprimien quan demanaven suport als seus vells companys i no n'aconseguien. L'exili els havia consumits. Durruti també podia haver acabat així. Seria absurd de dir que és millor que morís com va morir. De tota manera, tothom s'ha de morir, però el fet que es morís en aquelles condicions és més conseqüent amb la seva trajectòria revolucionària. A banda el mite, continua essent un exemple de conseqüència que, naturalment, defenso.

—*En aquest sentit, també ho va ser*

el Che Guevara...

—També. Però el Che lluitava amb postulats ideològics que no eren els mateixos que els de Durruti. Durruti no lluitava per crear un partit dirigent, ni per conquerir el poder... Encara que no era gaire clar, tampoc. Destruir l'estat burgès i fer la revolució, encara que fos per la base com ell deia, podia haver fet que es generessin estructures dirigents, com les que hi ha a l'interior de la CNT, amb baralles de poder, etc. Les experiències històriques aleshores no eren tan alligonaadores com són ara.

Xavier Montanyà / Carles Serrat